

ՆՈՐՈՐԻՆԱԿ ՀԱՍՈՐԱԿԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՐԳԱՅ ՄԵՋ

ՄԱՐԴԱՍԷՐ ամերիկացի մը Պ. Վիլ-լիէմ ձըրճ՝ նոր ոճ մը գտեր է՝ լքուած և որր տղաքները կրթելու:

Ահա թէ ինչպէս սկսաւ իր ֆրիվիլի ամարանոցին մէջ ժողովեց Նիւ-Եորքի ա-մենազտեղի խաւերէն լքուած երկսեռ տղաքներ: Դրացիները տեսնելով այդ ա-րարը օգնեցին իրեն, պարգեւելով տղաք-ներուն զգեստներ, խաղեր և անուշեղէն-ներ: Սակայն Պ. ձըրճ տեսաւ որ այդ պարգեւները կը ստորնացնէին տղաքները մարելով իրենց մէջ անձնասիրութիւնը և վեհութիւնը: Ուստի հետեւեալ կանոնը դրաւ իրենց. «Ոչինչ առանց աշխատու-թեան», որ յետոյ հիմն պիտի ըլլար իր փոքրիկ Հասարակապետութեան:

Ի սկզբան՝ տղաքները ընդդիմացան, լացին, ապստամբեցան, սակայն Պ. ձըրճի անընկճելի կամքին առջեւ խոնարհեցան և սկսան սիրայօժար աշխատել առնելու համար պարգեւներ՝ որոնց կը կարօտէին:

Առաջին քայլն էր որ ըրաւ. կը մնար բարոյական քայլ մ'ալ ընել: Տղաքներէն մէկը կար՝ որ գրեթէ ամէն օր դրացիներէն պտուղ կամ բանջարեղէն կը գողնար և հետեւեալ օրը ծեծի կ'ենթարկուէր: Պ. ձըրճ տեսաւ որ քանի մը օր անցնելէն վերջ՝ բարոյական ազդեցութիւնը ոչինչ էր: Ուստի գեղեցիկ զարգիւթար մ'ունեցաւ. կանչեց օր մը տղաքները և իրենց ըսաւ որ այսուհետեւ յանցաւորը իրենցմէ պիտի դատուէր: Ամէնքը ծափահարութեամբ ըն-դունեցան և անկից վերջ ատենանը զար-մանալի արդարութեամբ և անկողմակա-լութեամբ գործեց: Հինգ տարի փորձառու-թենէ և յաջողութենէ վերջ՝ Պ. ձըրճ 1895ին իր «George Junior Republic»-ի բացումն ըրաւ՝ Նիւ-Եորքի գաւառին իդա-քայի մօտ, ֆրիվիլի մէջ:

Մամուլէ Երկրորդ
Յոնուար 31 - 1 Փետր. Թագաւոր Կոլակուած
Փորթուգալի:

Ահա համառօտիւ թէ ինչպէս կը գործէ այս ընկերութիւնը: Փաղաքացիները իրենց իրենցմէ կը կառավարուին. օրէնքներ կը հաստատեն, կ'ընտրեն Նախագահը, Դա-տաւորը, ոստիկանները և սպաները: Ժողովուրդը 14-21 տարեկան տղաքներէ և աղջիկներէ բաղկացած է, ընկերութեան ամենախեղճ դասակարգէն, թէպէտեւ կը գտնուին մէջերին թոշակաւոր բարեկեցիկ ընտանեաց տղաքներ: Ֆրիվիլի հասա-րակապետութեան ընդարձակութիւնը 120 հարիւրակալ է, հողը բարեբեր և անտառա-յին է: հեռու չէ ծովածոցէ մը՝ ուր տղաք կը լուացուին և լողալու կը վարժին: Տասը տնակ կայ մէջը, իւրաքանչիւրը կառավար-չուհւոյ մը յանձնուած, երկու բանտ, ըն-դարձակ դպրոց մը, գրատուն մը, և գծ-դազարդ մատուռ մը, ուր կը կարդան Աս-տուածաշունչը և միասին կ'երգեն: մատուռ երթալը սխալաւորիչ չէ, սակայն քիչերն զանց կ'ընեն:

Շատ և ամենագլխի գործատուներ կան՝ արդի ամէն նոր գիւտերով, ուր ճարտար վարպետներու ձեռքին տակ կը սովորին երկաթագործութիւն, հիւսնութիւն, մեքե-

տութեան ընդհանուր ընթացքը քննելու: Հոն ի յայտ կու գան ապագայ մեծ նաւախօսները, վէճերը միշտ խաղաղութեամբ կ'ըլլան, առանց կռուի և խռովութեան:

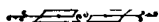

Ալֆոնս Ժ.Պ. Սպանիայ - Մանուէլ Բ. Քոթալապի
Եւրոպայ երթապատրաստելու երկու թագաւորները

նագործութիւն... Ամէն ոք ազատ է ըստ իւր բերման ո՛ր և իցէ արուեստ ընտրելու: Շարաթը անգամ մը քաղաքացիները կը հաւաքուին, նոր օրէնքներ հաստատուելու, եղածները ջնջելու և հաստատակապե-

րատարանը կամ Արդարութեան Ատեան (Court of Justice) կը նախագահուի զատաւորէ մը, որ հակառակ իւր տարբերին պզտիկութեան գիտէ օրէնքները և դատաւարութեան կերպը և Ամբաստա-

ԳԱԽԱԶԱՆԱՀՄԱՅ ՊԱՏԱՆԻՆ

նեայր ունի իւր պաշտպան փաստարանը, և 12 ընկերաց յանձնախումբէ մը կը դատուի: Երբ վէճը կը վերջանայ՝ դատաւորը պայծառ կերպով և անկողմնակալութեամբ վճիռները կու տայ: Պ. Ճըրճ հիմնադիրը միշտ ներկայ կ'ըլլայ երբ աւտանը բացուի, բայց երբէք չի մասնակցիր ոչ վիճաբանութեան և ոչ վճիռներուն: Պատիժներն են. Տուգանք և ազատութեան կորուստ: Բանտարկեալները երկաթեայ ձողերով վանդակներու մէջ կը փակուին՝ ոստիկաններու հսկողութեան տակ: Առաւօտները զանոնք դպրոց կամ աշխատութեան կը տանին բանտարկեալի զգեստով, բացարձակապէս արգիլելով՝ ո՛ր և է քաղաքացւոյ հետ խօսիլ: Երեւոյ վերցուած է. ամենէն մեծ պատիժը հասարակապետութենէն արտաքսուիլն է: Քաղաքացեաց կըթուրիւնը Տեսչի մը յանձնուած է հինգ ուսուցիչներու սպայակոյտով մը: Դաստիարակութիւնը հոս մեծ քայլեր ըրած է. քաղաքացիներէն շատերը յետ դպիւնեպսակով զարդարուելու (Cornell's Harvard) և ուրիշ համալսարաններու մէջ, նախանձելի և պատասխանատու պաշտօններու գլուխ անցած են, որ Ամերիկայի մէջ սովորական մարդիկներու չեն յանձնուիր: Աղջիկներու մեծամասնութիւնը երբ կը թողուն հասարակապետութիւնը՝ կ'ամուսնանան. ուրիշներ խոհակեր և ազախին կ'ըլլան, իսկ ամենատաղանդաւորները ուսուչուհւոյ վկայագրով՝ կ'ըլլան քարտուղար կամ արագագիր:

Պ. Ճըրճի հաստատած Junior Republic լաւ յաջողութիւնը տեսնելով շատ գաւառներ՝ ուզեցին անկից հատ մ'ունենալ: Այս պատճառաւ 1908ի փետրուար 1ին հաստատուեցաւ «Միացեալ հասարակապետութեանց ազգային ընկերութիւն»-ը, որուն նպատակն է Տէրութեան ամէն գաւառներուն մէջ այդ դպրոցէն գոնէ հատ մը հաստատել:

Յ. Ա. 1*.

Ամէն ոք գիտէ թէ մարդկութեան համար ամենակարեւոր ու կենսական տարրերէն մին է ջուրը. բայց երբ ասիկայ ակունքէն չի բղխիր և վազուկ չէ՝ դիւրաւ կ'ապականի և կը դառնայ սերմնաւան մը ամէն տեսակ հիւանդութեանց, որոնց զէմ չի կրնար առնուլ ամէն անգամ բժշկին:

Այսօրուան օրս ջրաբանական գիտութիւնը մեծապէս յառաջադիմած է, ծառայութիւն մատուցանելով տնտեսական կեանքին. սակայն դեռ չէ հասած այն կէտին՝ որ կատարեալապէս լրացնէ մարդկութեան այդ պէտքը:

Կան քաղաքներ և գաւառներ՝ որ զուրկ են առատ ջուր ունենալէ, և այդ խեղճ ժողովուրդը չարատանջ նեղութեան մէջ կը տառապի:

Ուստի յետ բազում հնարից, մարդկութիւնը մտածից առջին առնելու այս նեղութեան. և ահա նորոգեց կամ ըսեմ վերակենդանացուց Զրագուշակոյրիւնը, որ արդէն իսկ հին ազգաց ծանօթ էր: Եթէ բանանք Հնգամատեանը կը գտնենք փառաւորի մոգերը և դիւթիչները որոնք տեսակ մը գաւազան կը գործածէին, նոյնպէս Ահարոնի գաւազանը՝ որ օձ դառնալով կերաւ միւսները (յեւթից):

Նոյնպէս յունաց մոգերը և մոգուհիներն իսկ գաւազան կը գործածէին իրենց կախարդութիւնները կատարած միջոց, և ասոր գործածութիւնը կը տեսէ մինչև Միլիցի դար:

Տասնութեցեորդ դարուն՝ նոր կերպարանք մը ստացաւ այս գաւազանը, որ է գուշակել ջրոց և մետաղաց երակները. մարդ երբ այս գաւազանը առկախ կը բռնէ, և երբ գայ ճիշտ այն տեղը, յորում ջրոյ երակ մը կայ, կը հակի գաւազանը ինքն իրեն:

Ջրոյ գուշակութենէն զատ այս գաւազանին կը յատկացնեն այլ կարողութիւն: